

SEPTEMBER 2016

VOORBEELDEN VAN BURGERINITIATIEVEN MET OOG VOOR DIVERSITEIT

Hoe werkt het bij... **Het huis van Bartels in Amersfoort?**

"Een van de weinige overlappingsgebieden tussen mensen van verschillende herkomst is het primair onderwijs. Er zijn veel gemengde scholen in de wijk en daar gaan allochtone en autochtone kinderen met elkaar om. Via de school en de kinderen kan je ook de ouders bereiken."

Paul Liklikuwata, bestuurslid Het huis van Bartels

Kennisplatform Integratie & Samenleving onderzoekt burgerinitiatieven met oog voor diversiteit. We namen vier burgerinitiatieven onder de loep en bekeken wat de randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten bij het bereiken van mensen van verschillende herkomsten zijn.

In deze factsheet beschrijven we Het Huis van Bartels, een burgerinitiatief gevestigd in een stukje natuur in Amersfoort. Woningcorporatie Alliantie heeft een locatie en grond ter beschikking gesteld aan buurtbewoners die iets voor de buurt willen doen. De initiatiefnemers en vrijwilligers organiseren allerlei activiteiten waarbij ze gebruik maken van de natuur in de buurt. Het Huis van Bartels wil een ontmoetingsplek en meer verbinding in de wijk creëren.

Het Huis van Bartels bestaat sinds 2014 en is sinds eind 2015 een officiële stichting. De voorzitter en initiatiefnemer is een buurtbewoner die altijd al actief was voor de buurt en de bewonersbelangen. In 2015 kwamen er gemiddeld 89 bezoekers per week langs bij Het Huis van Bartels.

DE WIJKEN IN AMERSFOORT

Het Huis van Bartels organiseert activiteiten voor de Amersfoortse wijken Liendert, Rustenburg en Schuilenburg. Deze kenmerken zich door het multiculturele karakter en de vele alleenstaanden en senioren die er wonen.¹ Door de jaren heen kwamen er in de wijken steeds meer mensen met verschillende herkomst wonen en de bewoners merken dat de sociale cohesie is afgenomen. Initiatiefnemer Riekje Hoffman vindt ook dat er minder buurtbinding is. Zij wijt dit onder andere aan het gebrek aan ontmoetingsplekken: *"De wijk Rustenburg ontbeert al jaren een ontmoetingsplek, er is ook geen winkelplek. Nu er in Rustenburg steeds meer allochtonen wonen komen de vragen op: 'Hoe houd je de zaak een beetje bij elkaar, en hoe leer je met elkaar om te gaan met grote verschillen?' Maar er is geen platform waar mensen terecht kunnen. Je hebt ook faciliteiten nodig om mensen tegen te komen."* Ook de inclusiviteit is geen vanzelfsprekendheid in de wijk, vertelt een van de bestuursleden: *"Een incident ging bijvoorbeeld over een homoseksuele man die is weggepest uit de wijk."*

¹ Zie ook Amersfoort in Cijfers: https://amersfoort.buurtmonitor.nl/jive/jivereportcontents.ashx?report=home_sw5

De locatie waar Het Huis van Bartels bewoners ontvangt, is van woningcorporatie Alliantie. De locatie is tijdelijk beschikbaar gesteld; er zijn plannen voor nieuwbouw. De woningcorporatie kocht de grond over van eigenaar Frans Bartels, die als eis stelde dat er geen kaalslag zou komen, totdat er echt gebouwd ging worden. De woningcorporatie heeft vervolgens de grond beschikbaar gesteld aan de actieve bewoners, die er Het Huis van Bartels startten. Zodoende beschikt de stichting nu over een groot stuk land met bomen, een moestuin, een vuurplaats, kippen, een kas etc.

"Je hebt faciliteiten nodig om mensen tegen te komen."

AANLEIDING EN DOELEN

Een van de Initiatiefnemers Riekje was altijd al een actieve buurtbewoner. Toen ze de locatie aangeboden kreeg, ging ze daar samen met Nel Slangewal graag op in omdat ze meer verbinding in de wijk wilden leggen: *"Ik merk dat het veel moeilijker dan vroeger is om contacten te leggen. Toen waren er feestjes, kwamen mensen elkaar tegen bij de winkel. Al die faciliteiten zijn er niet meer. En als mensen geen plek hebben om elkaar te ontmoeten, dan gebeurt het niet."* Het Huis van Bartels wil een ontmoetingsplek zijn in een groene leefomgeving. Synergie, mensen met elkaar verbinden, dat is heel belangrijk. *"Wij willen een platform zijn waar alle buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten en zo zorgen dat er meer binding met de wijk en met elkaar ontstaat"*, aldus Riekje.

Daarnaast speelt de natuur een grote rol in de visie van het burgerinitiatief, vertelt bestuurslid Paul Liklikuwata: *"In onze visie staat niet alleen leefbaarheid verbeteren centraal, we werken ook vanuit de overtuiging dat een groene leefomgeving goed is voor de gezondheid en het welzijn van de mensen. Dat is onze heilige overtuiging."* De initiatiefnemers en vrijwilligers hechten daarom veel waarde aan de mooie, groene plek die zij

hebben. Vrijwilliger Drieëtte geeft muziekles aan kinderen en hun gezinnen bij het Huis van Bartels: *"Voor mij is het ideaal om in een omgeving als dit muzieklessen te geven. De kinderen krijgen vanzelf ook wat mee van de natuur en het stimuleert hen en hun ouders om langs te blijven komen."* Deelnemer Ellen vult aan: *"Dit groene gebied, dat is een noodzaak. Een groene oase waar je lekker de natuur in kan, je ding doen."*

"We werken vanuit de overtuiging dat een groene leefomgeving goed is voor de gezondheid en het welzijn van de mensen."

De visie en missie van het initiatief zijn in de afgelopen twee jaar steeds duidelijker geworden. Bij de oprichting van de Stichting Het Huis van Bartels in oktober 2015 hebben de bestuursleden deze ook formeel vastgelegd.

INITIATIEFNEMERS EN VRIJWILLIGERS

Riekje Hoffman en Nel Slangenwal staan aan de wieg van het burgerinitiatief. Zij zijn al jaren actieve bewoners. Toen Riekje begon met het burgerinitiatief zat zij in de participatiegroep, een groep van bewoners die meedacht over de nieuwbouwplannen voor de wijk en ook nam ze deel aan bewonerscommissies. Haar actieve betrokkenheid is belangrijk voor het slagen van Het Huis van Bartels, denkt zij: *"Voor het succes van een burgerinitiatief heb je de usual suspects nodig. Bij de gemeente zien ze je liever niet komen, maar jij kent de situatie en je hebt vanwege je ervaring meteen door of ze je alleen even nodig hebben voor hun eigen doel of echt duurzaam met je willen samenwerken."*

Het Huis van Bartels bestaat uit een bestuur van (momenteel) drie mensen. Het bestuur is verantwoordelijk voor fondsenwerving en externe betrekkingen. Daarnaast is er een groep van zes sleutelhouders. Elke sleutelhouder is coach van een van de zes groepen die actief zijn bij het Huis van Bartels. Dat zijn achtereen volgens de natuur/tuingroep, kookgroep, educatiegroep, foto/videogroep, kunst en cultuurgroep en de sociale contactgroep. Het bestuur en de sleutelhouders vergaderen elke maand.

De andere initiatiefnemers en sleutelhouders kwamen er in fasen bij, veelal vanuit bestaande netwerken. Riekje (voorzitter bestuur) kende Paul (bestuurslid) en zijn vrouw (vrijwilliger) al uit hun samenwerking in een buurthuis. Bestuurslid Joop Cillessen is ook bestuurder bij een theatergroep en werkt nu samen met het Huis van Bartels om een theaterstuk voor de buurt te maken. Vrijwilliger Ellen is de buurvrouw van Riekje en vrijwilliger Lenie las in de krant over het Huis van Bartels. De vrijwilligers vinden het gezellig om bij het Huis van Bartels te zijn en ze hechten waarde aan de mooie, groene plek. Er zijn 15 actieve vrijwilligers.

DOELGROEP

De doelgroep van het Huis van Bartels zijn alle bewoners van de wijken Liendert, Rustenburg en Schuilenburg in Amersfoort. Paul: *"Wij proberen een integrale visie te realiseren, wij zijn er voor iedereen in de wijk. Je moet vooruitkijken. Wie wonen er in de wijk en hoe kunnen we hen bedienen? Er wonen hier veel allochtonen, alleenstaanden en senioren. Dus ik maak nu bijvoorbeeld een moestuinbak voor demente senioren die in een woonzorgcentrum in de wijk wonen."* Soms organiseert het burgerinitiatief activiteiten voor een specifieke groep, bijvoorbeeld natuureducatie voor kinderen. Op andere momenten, bijvoorbeeld tijdens feesten, komen alle groepen samen. Het burgerinitiatief weet inwoners van verschillende bevolkingsgroepen aan te trekken en streeft ernaar inclusief te zijn.

"Moeilijk bereikbare mensen betrekken kost ontegelijk veel inzet, tijd en uithoudingsvermogen."

BENADERING VAN BUURTBEWONERS

Persoonlijk contact werkt goed om buurtbewoners te betrekken bij de activiteiten, vertellen de initiatiefnemers en vrijwilligers. Mensen op straat aanspreken, bij mensen langsgaan. Moeilijk te bereiken mensen (mensen met een migrantenachtergrond én Nederlanders) zijn het beste via-va te bereiken, zoals via iemand uit hun netwerk die al wel betrokken is. Dit gaat niet vanzelf, aldus Riekje: *"Dit kost ontegelijk veel inzet, tijd en uithoudingsvermogen."*

De initiatiefnemers proberen via de netwerken ook langzaam een steeds diverser groep mensen aan te trekken. Riekje: *"Iets verderop woont een Somalische gemeenschap. Zij komen hier doorgaans niet, en de Somalische groep die in het buurthuis de Groene Stee afspreekt, is erg gesloten. Toch was er laatst was er een Somalisch meisje op een van onze feesten, en ze had vijf (Somalische) vriendinnetjes meegenomen. Die doen dan mee met de natuureducatie van Paul waarbij ze een plantje en leuke ervaringen meekrijgen. Hierover vertellen ze enthousiast op school en zo verspreidt het zich."*

De school is sowieso de beste plek om diverse bevolkingsgroepen te bereiken, zo hebben de bestuursleden ervaren. Paul: *"Een van de weinige overlappingsgebieden is het primair onderwijs. Er zijn veel gemengde scholen in de wijk. Daar gaan allochtone en autochtone kinderen wel met elkaar om. Via de school en via de kinderen kan je ook de ouders bereiken. Die verbinding wil ik leggen."* Het Huis van Bartels werkt dan ook regelmatig samen met scholen in de buurt. Paul geeft bijvoorbeeld moestuinles aan schoolkinderen.

Om bewoners te bereiken is tot slot belangrijk om in te spelen op de behoeften van wijkbewoners. Paul: *"Als er geen draagvlak is in de wijk dan werkt het niet. Het is belangrijk dat je de betrokken buurtbewoners mee hebt."*

Naast het informele contact, de samenwerkingen met scholen en senioreninstellingen heeft het Huis van Bartels een website, hangen ze posters op bij publieke plekken zoals de supermarkt en hebben ze een Facebookpagina. Daarnaast zijn ze opgenomen in de WIJ-kaart waarin alle faciliteiten in de wijken Liendert en Rustenburg beschreven staan.

"Als er geen draagvlak is in de wijk dan werkt het niet."

SUCCEFACTOREN EN KNELPUNTEN INCLUSIVITEIT

Om inclusiviteit te bereiken, zetten de bestuursleden en vrijwilligers sterk in op maatwerk en laagdrempeligheid. Dit betekent oog hebben voor de behoeften en mogelijkheden van iedereen en alle buurtbewoners datgene laten doen, waar ze goed in zijn en wat ze graag doen. Paul: *"Die laagdrempeligheid betekent je mag zitten waar je wil zitten, staan waar je wil staan, doen wat je wilt doen."* Riekje vult aan: *"Als mensen iets willen doen, probeer dan datgene te raken waar ze van opfleuren. Als iemand wil snoeien, zeg dan niet ga in de tuin spitten."* Paul vertelt over een oude, alleenstaande man die klusser is en heel vaak gevraagd wordt voor allerlei klusjes: *"Hij voelt zich nu zo waardevol, zinvol, hij wordt gevraagd, hij leeft gewoon op."* Vrijwilliger Martien verwoordt het als volgt: *"De een kan goed overweg met de pc, de tweede weet veel van planten en de derde kan goed schilderen. Als je dat bij elkaar krijgt, dan weet je dat elk specialisme door de anderen gedragen wordt, en daardoor kan je wat duurzaam krijgen."*

Bestuurslid Joop is aan het werk aan een theaterstuk voor de buurt. Hierbij betreft hij bewust mensen van allerlei culturen, die hij vanuit zijn netwerk kent. Bijvoorbeeld een man uit Tunesië, die regelmatig in de tuin van het Huis van Bartels aan het werk is. Deze man heeft echter drempelvrees en durft het podium niet op. Tijdens het interview met ons ontspint zich een gesprek tussen de bestuursleden over wat hij wél zou kunnen doen, bijvoorbeeld backstage werken. Zo proberen ze iedereen te blijven betrekken en in hun waarde te laten. Deze laagdrempeligheid is een van de doelen van het burgerinitiatief en zorgt ervoor dat mensen binnen hun mogelijkheden en behoeften mee kunnen doen. Paul: *"Je moet je echt bewust zijn van elk individu, elk heeft zijn eigen rugzakje, hoe kan je zorgen dat die persoon hier graag komt."*

"Als iemand wil snoeien, zeg dan niet ga in de tuin spitten."

Een knelpunt dat de vrijwilligers signaleren is dat kinderen van migrantenouders minder langdurig doorgaan met een activiteit zoals bijvoorbeeld muzieklés. Vrijwilliger Drieëtte geeft muzieklés in de natuur aan kinderen en hun ouders en ziet dit vaak gebeuren: *"Ik geef les aan kinderen uit veel culturen, bijvoorbeeld Irak, Turkije. En ik zie dat deze kinderen eerder stoppen. Dit omdat de ouders zeggen ik wil mijn kind niet pushen, ik wil niks opdringen. Terwijl wij uit ervaring weten dat er voor elk kind een dieptepunt komt, maar daar moet je doorheen, en kinderen komen er blijer uit."* Omdat Drieëtte dit weet, besteedt ze extra aandacht aan het betrekken van deze ouders en het positief motiveren van hun kinderen. *"Laatst zat er een kind van niet-westerse herkomst op les. De situatie thuis was zwaar, en dit meisje zag het niet zo zitten om door te gaan. De moeder had geen energie om haar sterk aan te moedigen. Toen heb ik alle andere ouders geïnformeerd om niets negatiefs over het spel van dit meisje te zeggen en alleen positieve aanmoediging te geven; 'wat fijn dat je er bent, wat heb je goed gespeeld'. Hierdoor is ze toch gebleven en laatst gaf ze zelfs een optreden. Haar moeder was zo blij dat ze toch hadden doorgezet."*

Tips voor burgerinitiatieven die inclusief willen zijn

WAT LEERT HET HUIS VAN BARTELS ONS OVER INCLUSIE BIJ BURGERINITIATIEVEN?

- Creëer een prettige omgeving waar mensen graag komen, bijvoorbeeld in de natuur.
- Benader mensen via persoonlijk contact, spreek mensen aan, ga bij ze langs.
- Werk samen met scholen. Zo kan je kinderen en ouders van niet-westerse herkomst bereiken.
- Investeer extra in kinderen van niet-westerse ouders, om hen blijvend betrokken te houden.
- Lever maatwerk, bij iedereen, en laat mensen in hun waarde. Zorg dat mensen datgene kunnen doen dat ze graag willen doen, en goed kunnen.
- Ga voor kleine successen. Probeer geen uitglijders te maken (gelijk 3 stappen terug).

BRONNEN EN VERANTWOORDING

Deze beschrijving is gemaakt door Kennisplatform Integratie & Samenleving. Het is onderdeel van een project over inclusie bij burgerinitiatieven.

Voor dit project voerden wij in april 2016 interviews met het Huis van Bartels. Wij hebben gesproken met initiatiefnemer en bestuurslid Riekje Hoffman en met bestuursleden Paul Liklikuwata en Joop Cillessen. Daarnaast hebben wij gesproken met vrijwilligers en deelnemers aan de activiteiten. Wij hebben een uitgebreide rondleiding gehad over het uitgestrekte terrein van het Huis van Bartels. We hebben de vogels, kippen, hanen en konijnen gezien, de moestuinen, struinpaden, een grote hut en de kassen waarin knutselmiddagen, optredens etc. worden georganiseerd.

Wij danken het Huis van Bartels voor haar gastvrijheid en medewerking aan het onderzoek.

Website het Huis van Bartels: <http://www.hethuisvanbartels.nl/>.

Colofon

Financier: Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Auteurs: I.D. Razenberg, MSc
Ontwerp: Design Effects
Uitgave: Kennisplatform Integratie & Samenleving
p/a Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: <http://www.kis.nl>.

ISBN 978-90-5830-753-8

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2016.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Verwey-
Jonker
Instituut

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving.

Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Kennisplatform Integratie & Samenleving is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie

T 030 230 32 60 E info@kis.nl I www.kis.nl

